
Lietuvos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą teisiniai aspektai

Lietuvos Respublikos tarptautinis pripažinimas ir santykių su Europos Sąjunga pradžia

- Europos bendrijų užsienio reikalų ministrų 1991 m. rugpjūčio 27 d. ir rugsėjo 6 d. pareiškimai “Dėl Baltijos valstybių”.
 - 1991 m. gruodžio 12 d. Pagrindų sutartis tarp Europos Ekonominės Bendrijos ir Lietuvos Respublikos.
 - 1992 m. gegužės 11 d. Sutartis dėl prekybos bei komercinio ir ekonominio bendradarbiavimo tarp Lietuvos Respublikos ir Europos Bendrijos.
 - Jungtinio Komiteto įsteigimas.
 - ES vadovų susitikimo Kopenhagoje 1993 metų birželio 21-22 d. reikšmė.
-

Laisvos prekybos ir Europos sutarčių sudarymas

- 1994 m. liepos 18 d. pasiryta Europos Bendrijos, Europos Atominės Energijos Bendrijos, Europos Anglies ir Plieno Bendrijos ir Lietuvos Respublikos sutartis dėl laisvos prekybos ir su prekyba susijusių dalykų.
 - 1995 m. birželio 12 d. Europos Sutartis, steigiančią asociaciją tarp Europos bendrijų bei jų šalių narių, iš vienos pusės, ir Lietuvos Respublikos, iš kitos pusės.
-

Europos (Asociacijos) sutarčių pasirašymas su Centrinės ir Rytų Europos šalimis ir jų įsigaliojimas. Paraiškų narystei pateikimas

Valstybė	Europos sutarties pasirašymo data	Europos sutarties įsigaliojimo data	Paraiškos narystei ES pateikimo data
Bulgarija	1993 m. kovo 8 d.	1995 m. vasaris	1995 m. gruodžio 14 d.
Čekija	1993 m. spalio 4 d.	1995 m. vasaris	1996 m. sausio 17 d.
Estija	1995 m. birželio 12 d.	1998 m. vasaris	1995 m. lapkričio 24 d.
Vengrija	1991 m. gruodžio 16 d.	1994 m. vasaris	1994 m. balandžio 1 d.
Latvija	1995 m. birželio 12 d.	1998 m. vasaris	1995 m. spalio 13 d.
Lietuva	1995 m. birželio 12 d.	1998 m. vasaris	1995 m. gruodžio 8 d.
Lenkija	1991 m. gruodžio 16 d.	1994 m. vasaris	1994 m. balandžio 8 d.
Rumunija	1993 m. vasario 1 d.	1995 m. vasaris	1995 m. birželio 22 d.
Slovakija	1993 m. spalio 4 d.	1995 m. vasaris	1995 m. birželio 27 d.
Slovėnija	1996 m. birželio 10 d.	1999 m. vasaris	1996 m. birželio 10 d.
Turkija	1963 m. rugsėjo 12 d.	1964 m. gruodis	1987 m. balandžio 14 d.
Malta	1970 m. gruodžio 5 d.	1971 m. balandis	1990 m. liepos 16 d.
Kipras	1972 m. gruodžio 19 d.	1973 m. birželis	1990 m. liepos 4 d.

Derybos dėl ES narystės

- Lietuvos Respublikos Prezidento paraiška ES Tarybai dėl stojimo į Europos Sąjungą - 1995 m. gruodžio 8 d.
 - Derybos su Lietuvos Respublika - 2000 m. vasario 15 d.
-

Derybiniai skyriai

1. Laisvas prekių judėjimas	17. Mokslas ir moksliniai tyrimai
2. Laisvas asmenų judėjimas	18. Švietimas ir mokymas
3. Laisvė teikti paslaugas	19. Telekomunikacijos ir informacijos technologija
4. Laisvas kapitalo judėjimas	20. Kultūra ir audiovizualinė politika
5. Įmonių teisė	21. Regioninė politika ir struktūrinės priemonės
6. Konkurencija	22. Aplinka
7. Žemės ūkis	23. Vartotojų ir sveikatos apsauga
8. Žuvininkystė	24. Teisingumas ir vidaus reikalai
9. Transporto politika	25. Muitų sąjunga
10. Mokesčiai	26. Išoriniai santykiai
11. Ekonominė ir pinigų sąjunga	27. Bendra užsienio ir saugumo politika
12. Statistika	28. Finansų kontrolė
13. Socialinė politika ir užimtumas	29. Finansinės ir biudžetinės nuostatos
14. Energetika	30. Institucijos
15. Pramonės politika	31. Kita
16. Mažos ir vidutinės įmonės	

Lietuvos ir kitų 11 šalių kandidačių derybų dėl narystės ES tarpiniai rezultatai (2000-2002 m.)

Šalis kandidatė	Uždaryti derybiniai skyriai				
	2000 m. gruodis	2001 m. birželis	2001 m. gruodis	2002 m. birželis	2002 m. gruodis
Kipras	17	22	24	28	31
Estija	16	19	20	26	31
Slovėnija	14	20	26	27	31
Vengrija	14	22	24	24	31
Čekija	13	19	24	25	31
Lenkija	13	16	20	25	31
Malta	12	17	20	22	31
Slovakija	10	19	22	26	31
Latvija	9	16	23	27	31
Lietuva	7	18	23	28	31
Bulgarija	8	10	14	20	21
Rumunija	6	7	9	11	13

Stojimo į Europos Sąjungą sutartis

- 2003 m. balandžio 16 d. Atėnuose pasirašyta 10 valstybių - Čekijos, Estijos, Kipro, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Maltos, Slovakijos, Slovėnijos ir Vengrijos - Stojimo į Europos Sąjungą sutartis (2003 m. Atėnų stojimo sutartis)
 - Sudėtis - Stojimo sutartis, Stojimo aktas, Stojimo akto priedai, Protokolai ir Baigiamasis aktas.
 - Stojimo sutartis susideda tik iš preambulės, nurodančios sutarties sudarymo tikslus, sutartį pasirašyti įgaliojamus asmenis, ir 3 straipsnių, įtvirtinančių naujų narių įstojimo į Europos Sąjungą faktą, sutarties įsigaliojimo sąlygas ir sutarties oficialias kalbas (21 kalba - 12+9).
-

Stojimo aktas

- detalizuojamos stojančios šalies narystės ES sąlygos;
 - numatomi reikalingi ES sutarčių pakeitimai ir adaptacijos;
 - pereinamojo laikotarpio priemonės;
 - išdėstomos įgyvendinimo nuostatos.
-

Stojimo akto priedai

- suderėti pereinamieji laikotarpiai;
 - techninės adaptacijos (galiojančių ES teisės aktų pakeitimai dėl naujų narių įstojimo);
 - specialūs susitarimai, susiję su antrinės ES teisės įgyvendinimu. Priedai (jų yra 18, o 9 priede išdėstytos Lietuvos stojimo į ES sąlygos) yra neatskiriama Stojimo sutarties dalis.
-

Protokolai

- Neatskiriama Stojimo sutarties dalis,
 - Išdėstyti specifiniai teisiniai klausimai, susiję su ES sutarčių materialiniu, teritoriniu taikymu ir pereinamojo laikotarpio priemonių taikymu (įskaitant pereinamuosius laikotarpius bei taikymo teritorines išlygas)
 - Protokolai - susiję su Lietuvos Respublika:
 - 4 protokolas Dėl Ignalinos atominės elektrinės Lietuvoje uždarymo;
 - 5 protokolas Dėl asmenų sausumos tranzito tarp Kaliningrado srities ir kitų Rusijos Federacijos dalių sąlygas.
-

-
- Stojimo akte išdėstytos Lietuvos deleguojamų atstovų ar jiems suteiktų balsų skaičius Europos Sąjungos institucijose.
 - Europos Parlamente iš 732 atstovų Lietuvai buvo skirta 13 vietų (13 balsų),
 - Taryboje 1 (iš 25) Lietuvos atstovas turėjo 7 balsus (iš viso yra 321 balsas),
-

-
- po vieną vietą ir balsą Lietuvai buvo suteikta Europos Komisijoje, Europos Teisingumo Teisme ir Pirmos Instancijos Teisme bei Audito Rūmuose.
 - Ekonomikos ir socialinių reikalų bei Regionų komitetuose, (317 atstovai), Lietuvos atstovams buvo skirta po 9 vietas (9 balsus).
 - Pereinam. laikotarpiai - leidimai tam tikrą apibrėžtą laiką taikyti savas, o ne įvardytas tam tikroje ES bendrojoje politikoje ar teisės akte nuostatas.
 - Lietuva išsiderėjo 21 atitinkamos trukmės pereinamąjį laikotarpį 8 derybiniuose skyriuose.
-

Baigiamasis aktas

- Baigiamajame akte patvirtinamas visų stojimo dokumentų sudarymas ir pridedamos derybų metu esamų ES šalių narių bei stojančiųjų šalių pateiktos bendros bei vienašalės deklaracijos, kuriomis išreiškiama deklarojančių politinė valia ir ketinimai
 - Lietuvai skirtos 11, 12 ir 34 deklaracijos, kalbančios apie laisvą darbuotojų judėjimą, asmenų sausumos tranzitą tarp Kaliningrado srities ir kitų Rusijos Federacijos dalių bei žvejybos veiklą Šiaurės Rytų Atlanto žvejybos komisijos (NEAFC) reguliuojamame rajone.
 - Deklaracijos nėra teisiškai įpareigojančios.
-

Lietuvai suteikti pereinamieji laikotarpiai:

- Laisvas prekių judėjimas (viso 1 PL);
 - Laisvė teikti paslaugas (viso 2 PL);
 - Laisvas kapitalo judėjimas (viso 1 PL);
 - Žemės ūkis (viso 8 PL);
 - Transporto politika (viso 3 PL);
 - Mokesčiai (viso 1 PL);
 - Energetika (viso 1 PL);
 - Aplinka (viso 4 PL).
-

Lietuvai suteiktos ES teisės taikymo išimtys

- **Išimtis**
- **Laisvė teikti paslaugas (viso 1 išimtis)**
- **(1)** teisė Lietuvos kredito unijoms, išskyrus Centrinę kredito uniją, netaikyti ES Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/12/EB nustatytų reikalavimų pradėti ir vykdyti kreditų unijų veiklą.
- **Mokesčiai (viso 2 išimtys)**
- **(2)** teisė atleisti nuo PVM mokėjimo asmenis, kurių metinė apyvarta yra mažesnė negu 29 tūkst. Eurų, skaičiuojant nacionalinės valiutos ekvivalentu, nustatytu stojimo į ES dieną (Lietuvoje nustatyta suapvalinta riba – 100 tūkst. Litų). Ši teisė įtvirtinta Šeštos Tarybos direktyvos 77/388/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su apyvartos mokesčiais suderinimo – bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas paskaičiavimo pagrindas 24a straipsnyje (jo redakcijoje, patvirtintoje 2004 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 2004/66/EB).
- Direktyvoje 2000/12/EB nustatyti minimalūs reikalavimai steigti ir veikti kredito unijoms, ypač reikalavimas dėl minimalaus pradinio kapitalo dydžio – 5 mln. eurų -, būtų sunkiai įgyvendinami ir praktiškai užkertantys kelią kredito unijoms steigti ir vykdyti veiklą.
- Išimtis buvo prašoma dėl neigiamos įtakos smulkaus ir vidutinio verslo sąlygoms ir PVM administravimui. Ketvirtadaliu padaugėjus PVM mokėtojų būtų gauta tik 0,5 proc. papildomų pajamų iš PVM mokesčio, o administravimo išlaidos gerokai padidėtų. Išimtis suteikta visoms 2003 m. į ES įstojusioms šalims.

-
- **(3)** teisė ir toliau neapmokestinti PVM mokesčiu tarptautinio keleivių vežimo, nurodyto Tarybos direktyvos 77/388/EB F priedo 17 punkte, kol bus įvykdytos direktyvos 28 str. 4 dalyje išdėstytos sąlygos, arba kol toks pat neapmokestinimas bus taikomas bet kurioje iš esamų valstybių narių, atsižvelgiant į tai, kurios atvejis yra ankstesnis.
 - **Žemės ūkis (viso 1 išimtis)**
 - **(4)** teisė Lietuvos ūkininkams, kurie yra vyresni nei Tarybos reglamente 1257/1999/EB numatytas pensinis amžius ir kuriems suteikta pieno kvota, pasinaudoti ankstyvojo išėjimo į pensiją schema.
 - Tarptautinio keleivių pervežimo oro transportu neapmokestina nei viena ES valstybė (naudojasi išimtimi), daugelis iš jų taip pat neapmokestina tarptautinių pervežimų jūra, geležinkeliu ar autobusais. Kol tokia padėtis tęsis, išlieka pagrindas ir Lietuvai naudotis šia išimtimi.
 - Lietuvos ūkininkams, turintiems pieno gamybos kvotą, sudaryta galimybė jau sulaukus Lietuvoje nustatyto pensinio amžiaus (60 metų moterims, 62 su puse metų vyrams), dar kurį laiką (iki jiems sukaks 70 metų) naudotis teise atsisakyti nuo aktyvaus ūkininkavimo verslo ir gauti už tai iš ES fondų mokamas kompensacijas.
-

Europos Sąjungos naudai suderėti pereinamieji laikotarpiai

- **Laisvas asmenų judėjimas (viso 1 PL):**
- (1) iki 2011 m. balandžio 30 d. (7 m. nuo Lietuvos narystės ES pradžios) ES šalys narės gali riboti laisvo darbo jėgos judėjimą iš Lietuvos.
- **Transporto politika (viso 1 PL):**
- (2) iki 2009 m. balandžio 30 d. (5 metus nuo Lietuvos narystės ES pradžios) Lietuvos transporto kompanijos negalės veikti nacionalinėse ES šalių kabotažo (pervežimai kitos šalies teritorijoje) rinkose.
- (1) Pereinamuoju laikotarpiu senosios valstybės narės siekė apsaugoti savo darbo rinkas nuo staigaus palyginus pigios darbo jėgos antplūdžio (imigracijos) iš naujų valstybių narių.
- (2) Pereinamuoju laikotarpiu senosios valstybės narės galės apsaugoti savo vežėjus nuo staigaus Lietuvos (kartu ir kitų naujų ES šalių) vežėjų atėjimo į jų vidaus pervežimų rinką (toks draudimas (nacionalinės kabotažo rinkos apsauga), beje, yra abipusis, tai yra, tokius pat apribojimus tokiam pačiam laikotarpiui ES valstybių senbūvių vežėjams gali taikyti ir Lietuva).

2004 m. Lietuvos Respublikos konstitucijos reforma stojant į Europos Sąjungą

- Konstitucijos ir ES teisės sąveikos problema;
 - Reformos projektai;
 - LR Konstitucinis aktas “Dėl narystės Europos Sąjungoje”.
-

Europos Sąjungos reikalų koordinavimas

- LR pozicijos rengimas;
 - LR pozicijos derinimas, svarstymas ir pristatymas;
 - LR pozicijos pristatymas ES institucijose;
 - ES teisės aktų perkėlimo į nacionalinę teisę ir įgyvendinimo koordinavimas;
 - ES teisės pažeidimo procedūros koordinavimas;
 - LR pozicijos dėl Europos teisminėse institucijose svarstomų bylų rengimas, derinimas, tvirtinimas, pateikimas ir atstovavimas jai, Europos teisminių institucijų priimtų sprendimų vykdymas.
 - **Šaltinis**
 - 2004 m. sausio 9 d. LRV nutarimas Nr. 21 Dėl Europos Sąjungos reikalų koordinavimas.
-